

Forord

AF GERDA THASTUM LEFFERS

*“Nattergalen! den kjender jeg jo slet ikke!
er her saadan en Fugl i mit Keiserdomme,
ovenikjøbet i min Have...”*

(H.C.Andersen)

Modersmål-Selskabet håber med denne årbog at kunne bidrage til større forståelse for integrationsprocessen i Danmark. Forståelse for hvor helt anderledes og langt sværere det er at blive optaget i fællesskabet og at lære dansk, end antaget den dag man som indvandrer kom til landet og kun kendte det af omtale. Et lille land blandt verdens bedste - med en mild, venlig og veluddannet befolkning - med kulturelt og menneskeligt overskud - god økonomi - og et modersmål det kan falde fremmede svært at lære.

Her har de ikke-fremmede en opgave. Kejseren kendte ikke nattergalen, skønt dens røst længe havde lydt i hans egen have. Det var i Kina. Men det gælder overalt, at begge parter skal ville integrationen. Den bliver umulig, hvis “indfødte danskere enten ikke gider eller ikke vil klappe ørerne en lille smule op” (Normann Jørgensen s.112). Vi skal lytte - og tale: “For netop sproget er forudsætningen for enhver menneskelig kommunikation og dermed kultur” (Arne Hermann s.134).

“Sproget er sange og eventyr” siger norsk fødte Baard Owe (s.9) og just ham fandt instruktør Wladimir Herman frem til, engang han skulle bruge en hovedperson der “måtte være en kapacitet som skuespiller og som dansktalende(!)” (Claus Tilling s.25).

Sproget kan alt. Spørgsmålet kan være, om vi vil “overtale, informere, søge information, anklage, overfuse eller rose min (vores) modtager?” (Karen Lund s.36).

Det sproglige redskab kan jo ikke betjene os bedre eller mere præcist, end vi formår at bruge det. Men sprog er ét, modersmål noget mere, fremgår det af et par politikercitater med kommentarer af Allan Tølle og Janus Møller (s.46), og Dorte Ahlberg Andersen medgiver, at “én af vejene til integration er et godt dansk sprog, men skal det være dansk, dansk og atter dansk?” (s.56).

Men dansk kan næppe blive for godt for den der bor i Danmark – og så er det jo en gevinst også i nordisk sammenhæng. Karen Risager siger (s.65) om de indvandrere, der opnår god beherskelse af dansk: “Når de f.eks. skriver en bog på dansk, vil den også kunne læses af nordmænd og svenskere (.....) Tamiler i Danmark, samer i Norge, og dansktalende grønlandere kan med lidt god vilje udveksle erfaringer på dansk.” Altså endnu et værdifuldt incitament for danskindlæring.

Det vil være noget, før begrebet andetsprog står klart for enhver også uden for skolekredse. Men Anne Holmens artikel hjælper på vej, og at “dansk som andetsprog er kommet for at blive,” er der næppe nogen der betvivler eller beklager. Det er ad sproglig vej - også kropssproglig - at forståelsen fremmes. Tid og gode venskaber hjælper til. Men “at finde en dansk studiekammerat, man kan blive ven med, er kun de allerfærreste forundt, og der kræves normalt personlig udstråling i skæreblanderklassen, før vi får øje på personligheden bag den “fremmede” facade,” udtaler Karin Kundendorf (s.87) som en af sine læreriagttagelser på Københavns Dag- og Aften Seminarium, hvor man for øvrigt har landets eneste Forberedelseskursus for Indvandrere og Flygtninge, der ønsker at uddanne sig til lærere. Det giver stof til eftertanke.

Det samme gør Bente Krogs 83-årige somalier (s.99), der vil lære dansk for ikke at være afhængig af tolke eller andre i samtalsituationer. En fremmed tolk bør kunne “dansk på den danske måde” (s.29). Det kan Naser Khader, og herværende bogs tema har været ledende også for valget af ham som årets prismodtager i egenskab af tolk og forfatter.

Catherine Brouwer har som dansktalende hollænder fundet et par typiske forklaringer, når samtaleformen ikke svarer til dansk standard “Taleren prøver at være sjov eller taleren laver en fejl” (s.119). Teksten indeholder nogle illustrative samtaleuddrag. I dag er der selvfølgelig ofte etnolektale forklaringer på sproglige misforståelser. Engang var vort sprog rigt på dialekter, siger Johannes Wagner (s.131), men der er sket et skift, så vi nu har “et rigssprog med regionale træk. Den sproglige mangfoldighed, som kendetegner et blomstrende sprog, er beskåret. Måske er vi nu vidner til nye podninger, hvor etnolekter og indvandrernes sproglige indflydelse giver dansk en ny blomst.” Lad det blive en flot og holdbar blomst.